A3 SUBSTANTIIVIEN MÄÄRÄMUOTO

(päivitelty 7.7.2022)

A ARAMEA https://gen.fi/a.html
A3 NOMINIT JA PARTIKKELIT https://gen.fi/a3.html
A3 Substantiivien määrämuoto
https://gen.fi/a3-s-maaramuoto.html

SISÄLLYSLUETTELO

0. Dokumentteja
1. Substantiivien neljä muotoa
2. Määrätyssä muodossa olevat sanat
3. Artikkeli
3.1 Yksikön maskuliini
3.2 Monikon maskuliini
3.3 Yksikön feminiini
3.4 Monikon feminiini
3.5 Määräisessä artikkelissa voi olla alefin sijasta he
3.6 Määräistä muotoa voidaan käyttää vokatiivina eli puhuttelumuotona
4. Epämääräisen muodon ilmoittaminen

0. DOKUMENTTEJA

Van Pelt, Miles V.: Basics of Biblical Aramaic (BBA). Zondervan 2011 (s. 26–30)
Rosenthal, Franz: A Grammar of Biblical Aramaic. 7th Expanded Ed. Harrassowitz Verlag [1961] 2006 (s. 26–34)
Vance et al.: Biblical Aramaic. A Reader & Handbook (BARH). Hendrickson 2016

1. SUBSTANTIIVIEN NELJÄ MUOTOA

Aramean substantiiveilla on neljä muotoa:

1. Itsenäinen eli irrallinen muoto (absolute state, status absolutus, st. abs.). Tämä on substantiivien perusmuoto Raamatun arameassa, hepreassa ja Palestiinan juutalaisarameassa eli Jeesuksen sekä alkuseurakunnan kielessä.

2. Määräinen muoto eli määrämuoto (rinn. painollinen muoto), jossa on sanan lopussa suffiksina kamats–alef-artikkeli (determined state, status determinatus, st. det. tai emphatic state, status emphaticus, st. emph.). Babylonian juutalaisarameassa ja syyrian eli Peshittan kielessä tämä määräinen/painollinen muoto on sanakirjoissa käytettävä perusmuoto.

3. Omistettava eli rakennemuoto (constructive state, status constructus, st. constr.)

4. Suffikoitava eli omistusliitemuoto (status suffixus, st. suff.)
   – usein sama tai samankaltainen kuin st. constr.
   – segolaateilla kuitenkin yksivartaloinen
   – määräinen eli painollinen muoto muodostetaan tästä (aramean artikkeli on yksi suffikseista)

2. MÄÄRÄTYSSÄ MUODOSSA OLEVAT SANAT

Arameassa samoin kuin hepreassakin on neljä eri tilannetta, jossa nomini on määrätty eli tietty (definite):

– 1. se on määräisessä/painollisessa muodossa eli siinä on artikkeli (definite article)

– 2. se on erisnimi (proper name)

– 3. siinä on omistusliite eli possessiivisuffiksi

– 4. se on rakennemuodossa eli omistettavassa muodossa (rakennegenetiivi, st. constr.) ja sen omistaja on määrätty: omistajan määräytyneisyys määrää myös omistettavan sanan määräytyneisyyden

Jos määrätyssä muodossa olevaan sanaan liittyy attribuutti

(se) hyvä kuningas
pyhä Jumala
viisas Daniel
minun rakas poikani
(sen) miehen uusi hevonen
kuningas Kyyros

niin attribuuttina toimivaan adjektiiviin tai substantiiviin (appositio) tulee artikkeli.

3. ARTIKKELI

Sen enempää hepreassa kuin arameassakaan ei ole epämääräistä artikkelia. Aramean määräinen artikkeli on sanan lopussa oleva suffiksi eli loppuliite

אָ- kamats–alef

Raamatun arameassa on lähes 900 määrätyssä muodossa olevaa substantiivia eli noin joka viides kaikista Raamatun aramean sanoista.

Hepreassa artikkeli on sanan alussa oleva הַ- he–patach (+ kahdennus).

(1–2)

aramea	heprea
מֶלֶךְ yks. mask. st. abs.	מֶלֶךְ yks. mask. st. abs.
מַלְכָּא yks. mask. st. det.	הַמֶּלֶךְ yks. mask. st. det.

Feminiinin ja monikon päätteet muuttuvat, kun niihin lisätään määräinen artikkeli.

(1–2)

	mask. st. det.	st. abs.	fem. st. det.	st. abs.
yks.	מַלְכָּא	מֶלֶךְ	חֵיוָתָא	חֵיוָה
mon.	מַלְכַּיָּא	מַלְכִּין	חֵיוָתָא	חֵיוָן

3.1 YKSIKÖN MASKULIINI

Yksikön maskuliinin konsonantit säilyvät muuttumattomina, kun siihen lisätään määräävä artikkeli. Vartalon vokaalit saattavat kuitenkin muuttua, erityisesti näin tapahtuu segolaateilla. Segolaatti on sana, jolla on yksitavuinen taivutusvartalo.

אָ- kamats–alef -päätteen sijasta voi olla myös rinnakkainen

הָ- kamats–he -pääte (~60x)

(1–6)

yks. mask. st. abs.	yks. mask. st. det.	
מֶלֶךְ	מַלְכָּא	kuningas [a-segol.]
אִילָן	אִילָנָא	puu
בַּיִת	בַּיְתָּא / בַּיְתָּה	talo [diftongisegol.]
חֲמַר	חַמְרָא	viini [a-segol.]
זְמַן	זִמְנָא	aika [i-segol.]
אֱלָהּ	אֱלָהָא	Jumala, jumala

3.2 MONIKON MASKULIINI

Maskuliinin monikon päätteestä

ין. - chirik–jod–nun

häviää loppu-nun, kun siihen lisätään artikkeli.

Samalla chirik muuttuu patach-vokaaliksi sekä jod kahdentuu.

-ָיָא

Heprean maskuliinin monikolla tapahtuu samantyyppinen muutos, kun sanan loppuun lisätään suffiksi.

BH אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ

Kolmantena juurikirjaimena olevaan beged kefet -kirjaimeen ei merkitä monikossa dagesh kal -pistettä. Hepreassa on sama sääntö.

(1–3)

mon. mask. st. abs.	mon. mask. st. det.

מַלְכִּין	מַלְכַּיָּא	kuninkaat
זִמְנִין	זִמְנַיָּא	ajat
אֱלָהִין	אֱלָהַיָּא	(epä)jumalat

3.3 YKSIKÖN FEMINIINI

Yksikön feminiinin st. abs. pääte

ָה- kamats–he

muuttuu määrätyssä muodossa muotoon

תָא- tav–kamats–alef-päätteeksi

rinn. תָּא-

Sanan lopussa oleva he-kirjain on heikko: Kun he-päätteiseen sanaan lisätään suffiksi, niin he-kirjain joko katoaa tai vahvistuu tav-kirjaimeksi.

Hepreassa on vastaavan tyyppinen muutos, kun feminiinisanan loppuun lisätään suffiksi: he-kirjaimen tilalle tulee tav.

מַלְכָּה < מַלְכָּתִי

kuningatar, kuningattareni

(1–3)

yks. fem. st. abs.	yks. fem. st. det.
חֵיוָה	חֵיוְתָא eläin
מִלָּה	מִלְתָה / מִלְתָא sana
מְדִינָה	מְדִינְתָא hallintoalue, maakunta, provinssi

3.4 MONIKON FEMINIINI

Monikon feminiinin st. abs.

ָן- kamats–nun-pääte

muuttuu määrätyssä muodossa

ָתָא- kamats–tav–kamats–alef-päätteeksi

Nun on sanan lopussa heikko kirjain, joka katoaa päätteen edellä.

> Heprean feminiinin monikon pääte וֹת- -ot muistuttaa aramean artikkelia edeltävää feminiinin monikon ָת- at-päätettä: heprean o-vokaali (cholam) on usein arameassa a-vokaali (kamats).

(1–3)

mon. fem. st. abs.	mon. fem. st. det.
חֵיוָן	חֵיוָתָא eläimet
מְדִינָן	מְדִינָתָא hallintoalueet
קִרְיָן	קִרְיָתָא kaupungit

3.5 MÄÄRÄISESSÄ ARTIKKELISSA VOI OLLA ALEFIN SIJASTA HE

Raamatun arameassa esiintyy yli 60 kertaa määräisessä artikkelissa

א-kirjaimen sijasta ה-kirjain.

Tämä sananloppuinen ה–א vaihtelu on arameassa tyypillistä.

3.6 MÄÄRÄISTÄ MUOTOA VOIDAAN KÄYTTÄÄ VOKATIIVINA ELI PUHUTTELUMUOTONA

מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי

Oi kuningas, elä ikuisesti!

√חיה v. elää, tx: pe. imperat. yks. 2. mask.

4. EPÄMÄÄRÄISEN MUODON ILMOITTAMINEN

Sen enempää arameassa kuin hepreassakaan ei ole epämääräistä artikkelia. Sen sijaan voidaan käyttää sanaa "yksi", joka liittyy adjektiivin tavoin pääsanaansa (eli pääsanansa jälkeen samassa luvussa, suvussa ja määräytyneisyysmuodossa kuin pääsanansa).

חַד num. mask. yksi

BH אֶחָד

חְדָה fem.

BH אַחַת < אַחַדְתְּ*

צְלֵם חַד

(mask.) yksi/eräs kuvapatsas (Dan. 2:31)

אֶבֶן חְדָה

(fem.) yksi/eräs kivi (Dan. 6:18 [KR33 Dan. 6:16])